

ОДИТЕН ДОКЛАД

№ 0600201020

за извършен Одит на формирането на годишното превишение на приходите над разходите на Българската народна банка за 2019 г., дължимо към държавния бюджет

Настоящият окончателен одитен доклад е приет с Решение № 065 от 13.04.2021 г.
на Сметната палата (Протокол № 14)

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ.....	1
СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА.....	3
ТЕРМИНОЛОГИЧЕН РЕЧНИК.....	4
Част първа.....	6
РЕЗЮМЕ.....	6
Част втора.....	8
ВЪВЕДЕНИЕ.....	8
1. Основание за извършване на одита.....	8
2. Информация за одитирания обект.....	8
3. Одитиран период.....	8
4. Цели на одита.....	8
5. Обхват на одита и ограничения в обхвата.....	9
6. Критерии за оценка.....	9
7. Одитни стандарти.....	9
Част трета.....	10
КОНСТАТАЦИИ.....	10
I. Формиране на годишното превишение на приходите над разходите на Българската народна банка за 2019 г.....	10
1. Механизъм на формиране на годишното превишение на приходите над разходите на Българската народна банка за 2019 г., дължимо към държавния бюджет.....	10
2. Отчетени резултати от дейността на БНБ за 2019 г.....	13
II. Разпределение на отчетения финансов резултат на БНБ за 2019 г.....	14
1. Степен на съответствие на отчетените данни с тези в счетоводните регистри.....	15
2. Контрол и верификация на счетоводни записи и транзакции.....	16
III. Въведени контролни процедури и механизми.....	17
1. Управление на брутните международни валутни резерви.....	17
2. Оперативно управление на БМВР и регламентирани контролни процедури.....	18
3. Изпълнение на регламентирани контролни процедури.....	20
4. Спазване на утвърдените лимити за златните резерви на БНБ.....	23
5. Контрол върху преоценката на пазарната стойност на ценни книжа.....	25
6. Изготвяне и приемане на годишния отчет за 2019 г.....	27
7. Осъществен контрол от звеното за вътрешен одит към БНБ.....	27
8. Прогнозиран размер на вноската, дължима към държавния бюджет.....	29
Част четвърта.....	30
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	30
Част пета.....	31
ОТГОВОРИ НА ОДИТИРАНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ.....	31
ОПИС НА ОДИТНИТЕ ДОКАЗАТЕЛСТВА.....	32
КЪМ ОДИТЕН ДОКЛАД № 0600201020.....	32

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

Съкращение	Значение на използваното съкращение
АКР	Анализ и контрол на риска
БНБ	Българска народна банка
БМВР	Брутни международни валутни резерви
ВО	Вътрешен одит
ВПФОСП	Вътрешни правила за финансови отчети и счетоводна политика
ГФО	Годишен финансов отчет
ДБ	Държавен бюджет
ДВ	Държавен вестник
ДДС	Данък върху добавената стойност
ЕСЦБ	Европейска система на централните банки
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЗБНБ	Закон за Българската народна банка
ЗПФ	Закон за публичните финанси
ЗСП	Закон за Сметната палата
КГФО	Консолидиран годишен финансов отчет
МСВОИ	Международни стандарти на Върховните одитни институции
МСФО	Международни стандарти за финансово отчитане
МФ	Министерство на финансите
НС	Народно събрание
ОБИС	Основна банкова информационна система
SAP	Systems, applications and products (модул – счетоводни регистри, главна книга, финансови отчети)
ПФОСЗКРДЛ	Правилник за функциите и отговорностите на структурните звена и за компетентностите на ръководните длъжностни лица
СП	Сметна палата
УС	Управителен съвет
ХАУ	Тройунция злато

ТЕРМИНОЛОГИЧЕН РЕЧНИК

Термин	Значение
BIS BASEL	Bank for International Settlements Банка за международни разплащания - международна банка на централни банки със седалище в Базел, Швейцария. (https://bg.wikipedia.org)
Bloomberg L.P.	Частна компания в Ню Йорк, САЩ, която предоставя информационни финансови услуги, както и финансови софтуерни инструменти. Компанията предоставя финансови софтуерни инструменти като например платформа за анализ и търговия с акции чрез централна компютърна система, известна като Блумбърг Терминал (Bloomberg Terminal). (https://bg.wikipedia.org)
CBAM	Central bank accounting modul
TARGET 2	Водеща европейска платформа за обработка на големи плащания. Използва се както от централни, така и от търговски банки за обработване на плащания в евро в реално време. (https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/target2.bg.html)
Бенчмарк	Репер; база за сравнение. Стандарт, спрямо който може да се определи ефективността на дадено портфолио от активи, инвестиционен фонд или мениджър на активи. В повечето случаи, за тази цел, се използват широки пазарни индекси, пазарни сегменти или облигации. Индекс, създаден, за да включва множество ценни книжа.
Държавни ценни книжа	Облигации, емитирани от Министерството на финансите за финансиране на бюджета. Те могат да бъдат краткосрочни, средносрочни и дългосрочни. Краткосрочните ценни книжа са със срок на изплащане до една година, средносрочните ценни книжа са със срок на изплащане от 1 до 5 години, а дългосрочните – над 5 години. На първичния пазар ДЦК се придобиват на аукциони, организирани от БНБ.
Експозиция	Степента на ангажимента на едно лице към един или повече активи.
Емитент	Лицето, което е задължено по издадени от него финансови инструменти. (https://www.fibank.bg)
ИС TREMA	Информационна система за управление на брутните международни резерви
Кредитна експозиция	Кредитната експозиция към отделна чуждестранна банка най-общо включва салда по текущи сметки, предоставени срочни депозити във валута и злато, частта покупка на валута по сделки за покупко-продажба на валута до настъпване на вальора и емитирани от същата институция търговски ценни книжа. (<i>Инвестиционни ограничения и бенчмаркове за управление на БМВР на БНБ, 2019 г.</i>)
Купон	Лихва по облигация
Ликвидност	Ликвидността показва колко бързо даден актив може да бъде продаден и превърнат в пари.
Матуритет	Остатъчен срок до падежа на даден финансов инструмент или задължение.

Позиция	Пазарната стойност на финансов инструмент. <i>(Инвестиционни ограничения и бенчмаркове за управление на БМВР на БНБ, част V)</i>
Разрешени класове активи	Държави, Банки, Наднационални институции, Обезпечен дълг, Агенции, Прави и обратни репо сделки, ЦК извън еврозоната <i>(Инвестиционни ограничения и бенчмаркове за управление на БМВР на БНБ, част III)</i>
Световна банка	International Bank For Reconstruction And Development
Сетълмент	Окончателното прехвърляне на средства по разплащателните сметки на участниците в платежния процес (https://bg.wikipedia.org)
Тройунция	Единица за тегло, използвана при скъпоценни метали (злато, сребро, платина) и техни сплави. Една тройунция е равна на 31,1034768 грама. (https://bg.wikipedia.org)
Финансов инструмент	Пари в брой или договорно право на получаване или задължение за доставка на пари в брой или на друг финансов инструмент. <i>(Инвестиционни ограничения и бенчмаркове за управление на БМВР на БНБ, част V, 2019 г.)</i>
Фючърс	Борсово търгуван финансов инструмент, чрез който се купува или продава даден базов актив на определена бъдеща дата и по конкретна цена. (https://www.benchmark.bg)

Част първа РЕЗЮМЕ

В изпълнение на Годишната програма за одитната дейност на Сметната палата за 2020 г. е извършен Одит на формиране на годишното превишение на приходите над разходите на БНБ за 2019 г., дължимо към държавния бюджет

Българската народна банка (БНБ) е централна банка на Република България и дейността ѝ се регулира от Закона за Българската народна банка (ЗБНБ). Българската народна банка е юридическо лице. Органи за управление на БНБ са Управителният съвет (УС), управителят и тримата подуправители, избрани за ръководители на основните управления. Управителният съвет приема годишния счетоводен баланс, отчета по чл. 51 от ЗБНБ и др.

В обхвата на одита е включена за изследване област „Механизъм на формиране на годишното превишение на приходите над разходите на БНБ за 2019 г., дължимо към държавния бюджет“.

Приложените критерии за оценка при извършване на одита са степен на съответствие на формирането и разпределението на размера на превишението на приходите над разходите на БНБ с изискванията на действащите нормативни и вътрешни актове, и степен на изпълнение на контролните дейности в изследваната област.

Изследван е механизмът на формиране на годишното превишение, включващ приходи, разходи, разпределение в специален резерв съгласно чл. 36 от ЗБНБ, разпределение (от)/във фонд „Резервен“ съгласно чл. 8 от ЗБНБ и упражнението от оторизираните лица и структури в БНБ контрол върху дейностите при управлението на брутните международни валутни резерви¹ (БМВР). Предвид конкретната тема на одита, не са формулирани ограничения в обхвата.

Политиката на БНБ за разпределение на печалбата от дейността ѝ се определя съгласно изискванията на ЗБНБ. Нереализираните печалби и загуби, възникнали от преоценка на активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута или злато, БНБ прехвърля в специална резервна сметка, като се формират специални резерви. Годишното превишение на приходите над разходите на БНБ се определя след формирането на тези специални резерви от нереализирани печалби и загуби.²

Съгласно изискванията на ЗБНБ,³ след заделянето на специалните резерви следва да се отчисляват 25 на сто във фонд „Резервен“ от годишното превишение на приходите над разходите на банката, след което УС на БНБ може да създава и специален резерв за покриване на загуби от пазарен риск.⁴ След отчисляване на сумата във фонд „Резервен“ и заделяне на суми по специални резервни фондове, остатъкът от годишното превишение на приходите над разходите от дейността на банката следва да се преведе в приход на държавния бюджет.

През 2019 г. от БНБ е отчетена печалба в размер на 481 045 хил. лв.,⁵ преди отнасяне на нереализираните резултати в „Резерви“. Нереализираната печалба от преоценка на активи и пасиви, отчитани в баланса на БНБ, деноминирани в чуждестранна валута, вкл. злато, отнесена в специална резервна сметка и формираща специални резерви, съгласно чл. 36 от ЗБНБ, е в размер на (634 248) хил. лв. В съответствие с чл. 8 от ЗБНБ е извършено разпределение от фонд „Резервен“ в размер на (153 203) хил. лв. Отчетеният годишен финансов резултат за 2019 г. е отрицателен, т.е. загуба. Като резултат не се формира превишение на приходите над разходите, дължимо към държавния бюджет за 2019 г., не са превеждани и не са дължими средства в приход на държавния бюджет.

¹ „Международни валутни резерви“, изд. на БНБ, стр. 92

² чл. 36, ал. 1 и ал. 2 от ЗБНБ и чл. 42, ал. 3 от ВПФОСП на БНБ

³ чл. 8, ал. 2 от ЗБНБ

⁴ чл. 8, ал. 3 от ЗБНБ, чл. 42, ал. 5 от ВПФОСП на БНБ

⁵ 98,15 на сто от консолидираната печалба

На министъра на финансите са предоставени прогнози за очаквания размер на дължимата вноска в полза на държавния бюджет, направени при основни предположения и допускания, включващи одитирания период. Прогнозирана е малка вероятност от формиране на финансов резултат, подлежащ на разпределение, както през одитирания период, така и в трите години след него. Оценките, базирани на прогнозите на БНБ за макрорамката на страната са изготвени при съблюдаване условията на външната среда.

С цел да се анализира и оцени спазването на механизма на формиране на превишение на приходите над разходите на БНБ за 2019 г. и да се оцени състоянието на контролната среда и контролните дейности, са извършени проверки и е установено съответствие с изискванията на правната рамка по отношение на:

1. Отразените данни в справките, счетоводните регистри и годишния отчет за одитирания период;

2. Стойностите на златото, инструментите в злато и други благородни метали, отразени в актива на консолидирания отчет за финансовото състояние на БНБ за 2019 г. със сумите на активите, отразени в счетоводните регистри по съответните счетоводните сметки;

3. Отчетените наличности на златни резерви с утвърдените с решение на УС на БНБ лимити;

4. Спазване на утвърдените процедури, свързани с преценка на ценните книжа и осъществяване на ефективен контрол върху тях от определените структурни звена;

5. Управлението на БМВР се извършва в съответствие с нормативните разпоредби на ЗБНБ, изискванията на утвърдените Наръчници с бизнес процедури за управление на БМВР, правила, процедури и др., както и в зависимост от възможностите, които международните финансови пазари предлагат. Въведените контролни процедури са адекватни и осигуряват възможност за ефективен контрол по спазване на правилата, изискванията и ограниченията при управление на БМВР в БНБ.

6. Годишният отчет на БНБ за 2019 г. е изготвен, приет и публикуван при спазване на изискванията и сроковете, посочени в чл. 50 и чл. 51 от ЗБНБ. Установено е съответствие на взетите решения от УС и предприетите действия с приложимата правна рамка.

7. От дирекция „Вътрешен одит“ на БНБ е провеждано проследяване на степента на изпълнение на дадените от звеното препоръки. Предприемани са своевременни действия по изпълнението им, като са осигурени условия за минимизиране на рисковете, които биха повлияли негативно върху постигане на целите при осъществяването на дейността на БНБ в изследваната област.

8. През одитирания период е създадена адекватна контролна среда по отношение на одитираните процеси и дейности. Контролните дейности са изпълнявани съгласно регламентирания в БНБ ред, прилагани са последователно и непрекъснато и осигуряват законосъобразно изпълнение на одитираните дейности в съответствие с приложимата правна рамка и вътрешните документи на БНБ.

Част втора

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Основание за извършване на одита

Одитът е осъществен на основание чл. 5, ал. 1, т. 4 и чл. 38, ал. 1 от Закона за Сметната палата, Одитна задача № 331 от Програмата за одитната дейност на Сметната палата за 2020 г. и в изпълнение на Заповед № ОД-06-010 от 21.09.2020 г., изменена със Заповед № ОД-06-02-001 от 11.01.2021 г., на заместник-председател на Сметната палата Тошко Тодоров.

2. Информация за одитирания обект

Българската народна банка е централна банка на Република България и дейността ѝ се регулира от Закона за Българската народна банка.⁶ Българската народна банка е юридическо лице⁷.

Основна цел на БНБ е да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на ЗБНБ.

Органи за управление на БНБ са УС, управителят и тримата подуправители, избрани за ръководители на основните управления.

Управителният съвет се състои от седем членове: управителят на банката, трима подуправители и трима други членове. Мандатът на членовете на УС на БНБ е 6 години. Управителят на БНБ и подуправителите се избират от Народното събрание, а другите трима членове се назначават от президента на републиката.⁸

Управителният съвет приема правилник за дейността си, обсъжда периодично отчетите за дейността на основните управления на банката; приема внесените от управителя на БНБ годишен бюджет, годишен счетоводен баланс, отчета по чл. 51 от ЗБНБ и др.⁹

Управителят на БНБ организира, ръководи и контролира дейността на банката и може да предоставя упражняването на някои от правомощията си на други длъжностни лица.¹⁰

За периода от 01.01.2019 г. до 31.12.2019 г. управител на БНБ е Димитър Борисов Радев.¹¹

3. Одитиран период

Одитираният период е от 01.01.2019 г. до 31.12.2019 г.

4. Цели на одита

Формулираните цели на одита са:

4.1. Да се анализира и оцени механизмът на формиране на годишното превишение на приходите над разходите на БНБ за 2019 г., дължимо към държавния бюджет, по отношение на съответствието с изискванията на нормативните и вътрешните актове.

---

⁶ обн. ДВ, бр. 46 от 10.06.1997 г., посл. изм. ДВ, бр. 37 от 7.05.2019 г.

⁷ чл. 1 от ЗБНБ

⁸ чл. 12, ал. 1-3 от ЗБНБ

⁹ чл. 16, т. 13 от ЗБНБ

¹⁰ чл. 18, ал. 1 от ЗБНБ

¹¹ Одитно доказателство № 1

4.2. Да се установи и оцени състоянието на контролната среда и контролните дейности в областта на изследване.

5. Обхват на одита и ограничения в обхвата

В обхвата на одита е включена за изследване област „Механизъм на формиране на годишното превишение на приходите над разходите на БНБ за 2019 г., дължимо към държавния бюджет“, като е изследван начинът на формирането и разпределението му.

Изследван е механизмът на формиране на годишното превишение, включващ приходи, разходи, разпределение в специален резерв съгласно чл. 36 от ЗБНБ и разпределение (от)/във фонд „Резервен“ съгласно чл. 8 от ЗБНБ. Освен анализа и оценката на законосъобразността на механизма на формиране на годишното превишение на приходите над разходите на БНБ за 2019 г., дължимо към държавния бюджет, е изследван и упражненият от оторизираните лица и структури в БНБ контрол върху дейностите при управлението на БМВР.

Процесите, включени в областта, са уредени с императивни правни норми и вътрешни актове и подлежат на отделно отчитане и докладване. Към областта има засилен интерес поради високата степен на обществена значимост на дейността на БНБ.

Предвид това, че одитът е с тематичен характер и формулировката на одитната задача съдържа точно определена област от дейността на одитираната организация, обхватът на одита е фокусиран върху тази област и не са формулирани ограничения в обхвата.

6. Критерии за оценка

При одита на формиране на годишното превишение на приходите над разходите на БНБ за 2019 г., дължимо към държавния бюджет са приложени следните критерии за оценка:

6.1. Степен на съответствие на формирането и разпределението на размера на превишението на приходите над разходите на БНБ с изискванията на действащите нормативни и вътрешни актове.

6.2. Степен на изпълнение на контролните дейности в изследваната област.

7. Одитни стандарти

Одитът е изпълнен в съответствие с МСВОИ 100 Основни принципи на одита в публичния сектор, МСВОИ 400 Основни принципи на одита за съответствие и МСВОИ 4000 Стандарт за одит за съответствие.

Част трета КОНСТАТАЦИИ

I. Формиране на годишното превишение на приходите над разходите на Българската народна банка за 2019 г.

Съгласно годишния финансов отчет на БНБ за одитирания период е отчетен положителен финансов резултат в размер на 481 045 хил. лв. В резултат на отнасяне в специалните резерви на нереализираните печалби и загуби, възникнали от преоценка на активи и пасиви в размер на (634 248) хил. лева, не е формирано превишение на приходите над разходите, дължимо към държавния бюджет за 2019 г.

В изпълнение на разпоредбата на чл. 49, ал. 4 от ЗБНБ е избран одитор, който да извърши одит на консолидираните финансови отчети на БНБ в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), при спазване на Международните одиторски стандарти. Избраният одитор за периода на настоящия одитен ангажимент „Ърнст и Янг Одит“ ООД проверява и заверява годишните консолидирани финансови отчети на БНБ за финансовите 2018, 2019 и 2020 години.

Консолидираният финансов отчет на БНБ за 2019 г.¹² е заверен от международния одитор в съответствие с изискванията на чл. 49, ал. 3 от Закона за БНБ, като е изразено независимо одиторско мнение, че същият дава вярна и честна представа за финансовото състояние на банката и дъщерните ѝ дружества към 31.12.2019 г., както и за консолидираните финансови резултати от дейността, в съответствие с МСФО.¹³

Независимото одиторско мнение служи за база за извършените тестове и анализи в процеса на изпълнение на одитната задача.

1. Механизъм на формиране на годишното превишение на приходите над разходите на Българската народна банка за 2019 г., дължимо към държавния бюджет

Изследван е механизмът на формирането на годишното превишение на приходите над разходите на Българската народна банка за 2019 г., дължимо към държавния бюджет, включващ приходи, разходи, разпределение в специален резерв съгласно чл. 36 от ЗБНБ и разпределение (от)/във фонд „Резервен“ съгласно чл. 8 от ЗБНБ и упражненият от оторизираните лица и структури в БНБ контрол върху дейностите при управлението на брутните международни валутни резерви¹⁴.

Всички реализирани и нереализирани печалби и загуби от дейността – както свързаните с движенията на валутния курс, така и с промените в пазарната цена на финансовите инструменти и златото, БНБ отнася в отчета за доходите,¹⁵ съгласно МСФО.¹⁶

Политиката на БНБ за разпределение на печалбата от дейността ѝ се определя съгласно изискванията на ЗБНБ. Нереализираните печалби и загуби, възникнали от преоценка на активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута или злато, БНБ прехвърля в специална резервна сметка, като се формират специални резерви. Годишното превишение на приходите

¹² Одитно доказателство № 2, т. 2

¹³ Одитно доказателство № 3

¹⁴ „Международни валутни резерви“, изд. на БНБ, стр. 92

https://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/pub_np_internmonreserves_bg.pdf

¹⁵ Одитни доказателства № 4 и № 7

¹⁶ чл. 42, ал. 2 от Вътрешните правила за финансови отчети и счетоводна политика (ВПФОСП) на Българската народна банка; Приложение №8 на годишния отчет

над разходите на БНБ се определя след формирането на тези специални резерви от нереализирани печалби и загуби.¹⁷

Съгласно изискванията на ЗБНБ,¹⁸ от формираното годишно превишение на приходите над разходите, след заделянето на специалните резерви, следва да се отчисляват 25 на сто във фонд „Резервен“, след което Управителният съвет на БНБ може¹⁹ да създава и специален резерв за покриване на загуби от пазарен риск.²⁰ След отчисляване на сумата във фонд „Резервен“ и заделяне на суми по специални резервни фондове, остатъкът от годишното превишение на приходите над разходите от дейността на банката следва да се преведе в приход на държавния бюджет.

Таблица 1

(в хил. лв.)

№	Показатели ²¹	БНБ годишен финансов отчет	Консолидиран годишен финансов отчет
1.	Общо приходи от дейността, в т. ч.:	580 105	618 147
1.1.	Нетни приходи от лихви	185 110	185 110
1.2.	Нетни приходи от такси и комисиони	3 557	3 557
1.3.	Нетни (загуби)/печалби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата или по амортизационна стойност	380 529	380 529
1.4.	Други оперативни приходи	10 909	48 951
2.	Административни разходи	(99 060)	(128 032)
3.	Печалба/(загуба) за периода	481 045	490 115²²
	Разпределение в специален резерв съгласно чл. 36 от ЗБНБ, посочено в Приложение 23 към КГФО за 2019 г.		
4.	Нереализирана печалби/загуби, възникнали от преценка на активи и пасиви на БНБ, деноминирани в чуждестранна	(634 248)	(634 248)

¹⁷ чл. 36, ал. 1 и ал. 2 от ЗБНБ и чл. 42, ал. 3 от ВПФОСП на БНБ

¹⁸ чл. 8, ал. 2 от ЗБНБ

¹⁹ чл. 8, ал. 3 от ЗБНБ

²⁰ чл. 42, ал. 5 от ВПФОСП на БНБ

²¹ Одитни доказателства № 5 и № 9, спр. 2

²² Разпределението на посочената сума е представено в Приложение № 23 от Консолидирания финансов отчет за 2019 г.

Таблица 1

(в хил. лв.)

№	Показатели ²¹	БНБ годишен финансов отчет	Консолидиран годишен финансов отчет
	валута или злато, прехвърлени в специална резервна сметка и формиращи специални резерви, съгласно чл. 36 от ЗБНБ, в т. ч.:		
4.1.	Нереализирана (печалба)/загуба от преоценка на злато	(647 198)	(647 198)
4.2.	Нереализирана (печалба)/загуба от преоценка на финансови активи, отчитани по справедлива стойност от печалбата или загубата	13 192	13 192
4.3.	<i>Нереализирана (печалба)/загуба от преоценка на чуждестранна валута</i>	<i>(1 037)</i>	<i>(1 037)</i>
4.4.	Друга нереализирана (печалба)/загуба	795	795
5.	Резултат след разпределение в/от специалния резерв в т.ч.	(153 203)	(144 133)
5.1	Разпределение (от)/във фонд „Резервен“ съгласно чл.8 от ЗБНБ	(153 203)	(153 203)
5.2	Резултат от консолидация и неконтролиращо участие	-	9 070
	Разпределение по чл. 8, ал. 2, изр. първо от ЗБНБ²³	НП	НП

Източник: БНБ

Съгласно консолидирания годишен финансов отчет за 2019 г., от БНБ е отчетена печалба за периода в размер на 490 115 хил. лв.,²⁴ преди отнасяне на нереализираните резултати в „Резерви“.²⁵

²³ Фонд „Резервен“ се образува от отчисления в размер 25 на сто от годишното превишение на приходите над разходите на банката.

²⁴ Одитно доказателство № 2, т. 2, стр. 131

²⁵ Одитно доказателство № 7

2. Отчетени резултати от дейността на БНБ за 2019 г.

Печалбата, отчетена в годишния финансов отчет на БНБ е 481 045 хил. лв.,²⁶ или 98,15 на сто от консолидираната печалба. Тя е нетна величина, в която са отчетени²⁷ приходите от дейността в размер на 580 105 хил. лв. и извършените административни разходи в размер на 99 060 хил. лв.²⁸

2.1. Най-голям дял от *приходите* – 380 529 хил. лв., или 65,60 на сто, се дължат на нетни печалби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, или по амортизационна стойност.

2.1.1. В резултат на увеличението на пазарната цена на златото с 21,25 на сто към 31.12.2019 г. спрямо 31.12.2018 г.,²⁹ нетната печалба от преценка на златото в размер на 647 198 хил. лв. е с най-голям дял в нетните печалби/(загуби) от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, към 31.12.2019 г.³⁰

2.1.2. Второ място като относителен дял в нетните печалби от финансови активи и пасиви заема *нетната загуба от операции с ценни книжа* в размер на (256 402) хил. лв. Съгласно годишния финансов отчет³¹ това се дължи на по-ниската пазарна доходност на ценните книжа от тяхната купонна доходност, поради което те се продават с премия над номиналната им стойност.

2.1.3. В *нетните печалби от финансови активи и пасиви* са включени и нетни загуби от преценка на ценни книжа в размер на (13 192) хил. лв., нетни печалби от операции с чуждестранна валута в размер на 2 042 хил. лв., нетни печалби от преценка на активи и пасиви в чуждестранна валута в размер на 1 037 хил. лв. и (154) хил. лв. нетни загуби от преценка на фючърси.

2.2. *Нетните приходи от лихви* в размер на 185 110 хил. лв. заемат 31,91 на сто от приходите от дейността на БНБ. *Приходите от лихви* са 259 637 хил. лв., като най-голям дял от тях заемат *приходите от лихви от ценни книжа* – 194 599 хил. лв., следвани от *приходите от лихви от депозити* – 65 002 хил. лв. и *други*, в размер на 36 хил. лв.

Разходите за лихви по депозити са в размер на 74 527 хил. лв., в това число най-голям дял заемат *платените по предоставени депозити и текущи сметки при чуждестранни кореспонденти* – 54 284 хил. лв.

2.3. Отчетените *нетни приходи от такси и комисионни* в размер на 3 557 хил. лв. заемат 0,61 на сто от приходите от дейността на БНБ.

2.4. Относителният дял на *други оперативни приходи* е 1,88 на сто от приходите от дейността на БНБ. Тези приходи са в размер на 10 910 хил. лв.

2.5. При осъществяване на дейността си през 2019 г. са отчетени 99 060 хил. лв. *административни разходи*.

²⁶ Одитно доказателство № 6

²⁷ Одитно доказателство № 9, стр. 1

²⁸ Одитно доказателство № 7

²⁹ 2 190,59 лв. за тройунция към 31.12.2018 г. и 2 656,13 лв. към 31.12.2019 г., съгласно ГФО за 2019 г., стр. 164

³⁰ Одитно доказателство № 2, т. 2, Приложение № 8

³¹ Приложение № 8, стр. 164

Таблица 2

(в хил. лв.)

Административни разходи	Отчет 31.12.2019 г.
Разходи за издръжка на БНБ	99 060
1. Разходи, свързани с издръжката на паричното обращение	30 779
2. Разходи за материали, услуги и амортизация	29 784
3. Разходи за персонал и социална дейност	34 506
4. Други административни разходи	1 610
5. Разходи, свързани с участието на БНБ в ЕСЦБ	2 381

Източник: БНБ

За издръжка на паричното обращение са изразходвани 30 779 хил. лв., което представлява 31,07 на сто от административните разходи, а за материали, услуги и амортизация – 29 784 хил. лв., или 30,07 на сто. Най-голям дял заемат разходите за персонал и социална дейност – 34,83 на сто (съответно 32 332 хил. лв. и 2 174 хил. лв.).

За участието на БНБ в Европейската система на централните банки (ЕСЦБ) са изразходвани 2 381 хил. лв., или 2,4 на сто от административните разходи и 1 610 хил. лв. (1,63 на сто) за други административни разходи.³²

Административните разходи, отчетени към 31.12.2019 г. са одитирани от Сметната палата при извършения одит на отчета на бюджетните разходи на БНБ и тяхното управление за 2019 г.

За одитирания период от БНБ е отчетена печалба в размер на 481 045 хил. лв., преди отнасяне на нереализираните резултати в „Резерви“. В областта на изследване не е установено несъответствие (отклонение) с изискванията на правната рамка.

II. Разпределение на отчетения финансов резултат на БНБ за 2019 г.

Съгласно разпоредбите на ЗБНБ, всички нереализирани печалби на БНБ, възникващи от изменения в оценката на банковите активи или задължения в злато или изразени в злато или в чуждестранни валути, в резултат от промяна в цената или в обменните курсове на златото или чуждестранната валута по отношение на лева, следва да се отнасят по специална резервна сметка. Загубите, възникващи от тези изменения се погасяват със средства по специалната резервна сметка и по фонд „Резервен“. Сумите по специалната резервна сметка могат да се използват и за покриване на други загуби на банката.³³

Фонд „Резервен“ се образува от отчисления в размер на 25 на сто от годишното превишение на приходите над разходите на банката.³⁴ След отчисляване на сумата за този фонд, от годишното превишение се заделят необходимите суми за фондовете със специално предназначение, учредени по решение на Управителния съвет.³⁵ Остатъкът от годишното превишение се внася всяка година в приход на държавния бюджет в срок от 4 месеца след края на финансовата година.³⁶

³² Одитно доказателство № 2, т. 2, стр. 120

³³ чл. 36, ал. 1 и ал. 2 от ЗБНБ

³⁴ чл. 8, ал. 2 от ЗБНБ

³⁵ чл. 8, ал. 3 от ЗБНБ

³⁶ чл. 8, ал. 4 от ЗБНБ

1. Степен на съответствие на отчетените данни с тези в счетоводните регистри

1.1. Направени са тестове за установяване степента на съответствие на данните, съдържащи се в изготвена от одитираната организация справка за превишението на приходите над разходите на БНБ през 2019 г.³⁷, със сумите от представената оборотна ведомост и годишния финансов отчет на БНБ за 2019 г.

Установено е съответствие на данните, посочени в справката за формирането на превишението на приходите над разходите с отчетените в счетоводните регистри и годишния финансов отчет на БНБ за 2019 г.³⁸

1.2. С цел установяване степента на съответствие на данните, съдържащи се в оборотната ведомост и консолидирания годишен финансов отчет на БНБ за 2019 г. са изпълнени тестове за съпоставяне на данни и проверка на документи.

В консолидирания отчет са отразени злато, инструменти в злато и други благородни метали в размер на 3 535 690 хил. лв. Най-голям дял – 59,21 на сто, заемат *депозитите в злато в стандартна форма* – 2 093 588 хил. лв., като в тях са включени начислените към 31.12.2019 г. провизии за очаквани кредитни загуби за финансовите активи на стойност 703 хил. лв.³⁹

В Приложение № 12 на консолидирания финансов отчет на БНБ, в позиция *Депозити в злато в стандартна форма* е добавен и ефектът от прилагане на МСФО 9 – (703) хил. лв.⁴⁰ Кюлчетата злато в стандартна форма на стойност 1 362 709 хил. лв. съставляват 38,54 на сто от общия размер.

Златото в стандартна форма включва злато, предоставено за депозитарно съхранение и на депозит. Депозитите в злато са предоставени на банки, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки от две международно признати рейтингови агенции.

Стойността на златото в друга форма е 41 959 хил. лв., а на други благородни метали – 37 434 хил. лв., съответно 1,19 на сто и 1,06 на сто от общия размер. Златото в друга форма включва възпоменателни златни монети и др.

Сребърните и платинените възпоменателни монети, както и преоценката на скраб сребърни монети по пазарни цени, са включени в позиция *Други благородни метали*.

В резултат на извършените тестове е установено съответствие между стойностите на златото, инструментите в злато и други благородни метали, отразени в актива на консолидирания отчет за финансовото състояние на БНБ за 2019 г. и сумите на активите, отразени в счетоводните регистри по съответните счетоводните сметки.

1.3. По време на одита са извършени и тестове с цел установяване степента на съответствие на стойностите на нереализираните печалби и загуби от преоценки със счетоводните регистри, извлечения и данните от отчета за приходите и разходите на БНБ за 2019 г. Направено е сравнение на данните, отразени в Приложение № 23 от Отчета за приходите и разходите на БНБ за 2019 г. и данните от оборотната ведомост към 31.12.2019 г.⁴¹

Нереализираните разлики от преоценка на ценни книжа (финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата) са в размер на (13 192) хил. лв. и включват нереализирани загуби от ценни книжа в EUR, вкл. преоценка на активи от датата на сключване

³⁷ Одитно доказателство № 8

³⁸ Одитно доказателство № 9, спр. 2

³⁹ Одитно доказателство № 9, спр. 3

⁴⁰ Одитно доказателство № 2, т.2, стр. 168

⁴¹ Одитно доказателство № 10

на сделката до датата на вальора. Нереализираната печалба от преценка на злато е в размер на 647 198 хил. лв. и включва нереализирани печалби – фиксинга в злато и нереализирани печалби от преценка на оборотно злато.

По данни от годишния отчет на БНБ за 2019 г.⁴² за одитирания период, цената на златото е повишена съществено, като в края на годината е отчетено нарастване със 17,7 на сто до 1 356,0 евро за една тройунция. Повишаване на цените на златото се констатира предимно в периода м. юни – м. септември 2019 г., като основен фактор за това са очакванията за забавяне на глобалния икономически растеж.

Друга нереализирана загуба е в размер на (795) хил. лв., като за целите на изготвяне на отчета за финансовото състояние на БНБ за 2019 г. позиции *Нереализирани разлики (печалби/загуби) от преценка на ценни книжа (Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата)* и *Друга нереализирана (печалба/загуба)*, вкл. фючърси са коригирани със сумата от 641 хил. лв., отчитаща резултата на движение от резервите при реализация на ценни книжа.

Нереализираните разлики от преценка на активи и пасиви в чуждестранна валута са в размер на 1 037 хил. лв.

В резултат на извършените тестове е установено съответствие на нереализираните печалби и загуби от преценки със счетоводните регистри, извлечения и данните от отчета.

1.4. Нереализираната печалба⁴³ от преценка на активи и пасиви, отчитани в баланса на БНБ, деноминирани в чуждестранна валута, вкл. злато, отнесена в специална резервна сметка и формираща специални резерви, съгласно чл. 36 от ЗБНБ, е в размер на (634 248) хил. лв.⁴⁴

1.5. В съответствие с чл. 8 от ЗБНБ е извършено разпределение от фонд „Резервен“ в размер на (153 203) хил. лв.⁴⁵

1.6. Отчетеният годишен финансов резултат за 2019 г. е отрицателен, т.е. загуба. За 2019 г. не са превеждани средства в приход на държавния бюджет.⁴⁶

През 2019 г. не е дължима и не е превеждана вноска в приход на държавния бюджет, поради отчетения отрицателен годишен финансов резултат и извършено разпределение от фонд „Резервен“ в размер на (153 203) хил. лв. В областта на изследване не е установено несъответствие (отклонение) с изискванията на правната рамка.

2. Контрол и верификация на счетоводни записи и транзакции

Авторизационната концепция на Основната банкова информационна система (ОБИС) на БНБ (SAP) отразява бизнес процесите, приети в БНБ и е изградена в съответствие със съществуващия организационен модел и длъжностните характеристики.⁴⁷ Всяка промяна в един от двата параметъра води незабавно до съответните промени в авторизационна концепция, което осигурява нейната актуалност, надеждност и всеобхватност.

⁴² Одитно доказателство № 2, т. 2, стр. 44

⁴³ Одитни доказателства № 9, стр. 4 и № 7

⁴⁴ Одитно доказателство № 11

⁴⁵ Одитни доказателства № 11 и № 12

⁴⁶ Одитно доказателство № 11

⁴⁷ Одитно доказателство № 5

2.1. Собственик на концепцията е ръководителят на дирекция „Главно счетоводство“, което обуславя професионалния подход при нейното разработване и внедряване за целите на дирекцията.

Системата се състои от модули, отчитащи спецификата на всеки процес и взаимоотношенията и взаимовръзките между процесите.

2.2. Правата на потребителите в системата са осигурени от отредените им роли съобразно длъжностните характеристики. Създаването на ролите или промяната на съществуващите се установява от собственика при наличие на предварително определени фактори.

2.3. Авторизационната концепция на ОБИС SAP осигурява тройно равнище на контрол и верификация на всеки счетоводен запис и защитава трансакциите от непозволен достъп.

Преди да бъде изплатено създаденото предложение за плащане, то трябва да премине през цикъл на одобрение, който включва: верификация от друг счетоводител на същото ниво; одобрение от главен счетоводител и от главен секретар (за плащания до 200 хил. лв., без ДДС) и от подуправител/управител (за плащания над 200 хил. лв., без ДДС).

2.4. Системата съдържа предварително разработен алгоритъм на записите по счетоводни сметки за всеки бизнес процес, с което се минимизира риска от технически грешки на потребителя.

Системата не позволява осчетоводяване на операции и сделки без преминаване през съответните контролни нива на оторизираните лица, съобразно отредените им роли.⁴⁸

Контролните дейности са изпълнявани съгласно регламентирания в БНБ ред, прилагани са последователно и непрекъснато и са осигурили законосъобразно изпълнение на одитираните дейности в съответствие с приложимата правна рамка и вътрешните документи на БНБ.

III. Въведени контролни процедури и механизми

1. Управление на брутните международни валутни резерви

Управлението на брутните международни валутни резерви⁴⁹ се извършва в съответствие с нормативните разпоредби на ЗБНБ, изискванията в инвестиционните ограничения, бизнес процедури и методологии, както и в зависимост от възможностите, които международните финансови пазари предлагат. Брутните международни валутни резерви представляват активите в баланса на управление „Емисионно“ на БНБ и тяхната роля е да осигуряват пълно покритие на паричните задължения при определеното в ЗБНБ ниво на фиксиран валутен курс на лева.⁵⁰ Паричните задължения⁵¹ на БНБ и активите,⁵² които се включват в брутните международни валутни резерви, са регламентираны с чл. 28 от ЗБНБ. Съгласно годишния отчет за 2019 г. в структурата на валутните резерви по финансови

⁴⁸ **Одитно доказателство № 5**

⁴⁹ В резултат на които се формира основният доход на банката („Международни валутни резерви“, изд. БНБ, стр. 92) https://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/pub_np_internmonreserves_bg.pdf

⁵⁰ **Одитно доказателство № 2**, т. 2, стр. 35

⁵¹ чл. 28, ал. 2 от ЗБНБ

⁵² чл. 28, ал. 3 от ЗБНБ

инструменти преобладават ценните книжа (финансови инструменти във валута) с дял средно за периода от 61,77 на сто, следвани от депозитите (заедно със средствата по текущи сметки) във валута и злато, съставляващи 34,02 на сто.⁵³

През одитирания период процесите по управлението на БМВР на БНБ са регламентирани с вътрешни правила и процедури,⁵⁴ в които са определени условията и редът за осъществяване на управлението на БМВР, приложимите контролни процедури, механизми за мониторинг и нива на контрол, както и компетентностите и отговорностите на отделните структурни звена и/или служители.⁵⁵

Чрез функционалностите на информационната система – TREMA Finance Kit (ИС Трема, системата), въведена и използвана за целите на управлението на международните валутни резерви на БНБ, се осъществяват всички дейности и процеси, свързани с инвестиране, обработка на парични потоци, генериране на счетоводни записи и повечето от дейностите по контрол на инвестиционните ограничения и лимити. Всички сделки и парични преводи се въвеждат в системата, всички лимити и ограничения се следят, а официалните отчети се изготвят на база данни, съдържащи се в системата, или получени от нея. Разрешено е ползването на допълнителни информационни средства и системи, но за целите на управлението на валутните резерви са единствено меродавни данните от ИС Трема.⁵⁶

2. Оперативно управление на БМВР и регламентирани контролни процедури

На основание чл. 3, ал. 2 от Вътрешните правила за операции с brutния международен валутен резерв (ВПОБМВР), е утвърден Наръчник с бизнес процедури за управление на brutните международни валутни резерви (НБПУБМВР) на БНБ, който съдържа основните цели, функции, задачи, организационна структура и правила за работа и поведение на служителите от звената в управление „Емисионно“, отговарящи за управление на валутните резерви на БНБ, както и всички процедури, свързани с управлението на валутните резерви, пряко изпълнявани от служителите на дирекции „Ковчежничество“ и „Анализ и контрол на риска“.

През одитирания период се прилагат изискванията на два наръчника – НБПУБМВР на БНБ, ред. 2013 г. и НБПУБМВР на БНБ, м. декември 2019 г., в които са утвърдени бизнес процедури за управление на БМВР на БНБ.⁵⁷

До 09.12.2019 г. правилата за работа и поведение на служителите от звената в управление „Емисионно“ при управление на БМВР на БНБ са част⁵⁸ от Наръчника, утвърден през 2008 г., ред. 2013 г.⁵⁹, след което са обособени като самостоятелен документ „Вътрешни правила за дейности и правила за поведение при управление на БМВР на БНБ“ (ВПДППУБМВР на БНБ).⁶⁰

⁵³ Одитно доказателство № 2, т. 2, стр. 37

⁵⁴ Наръчник с бизнес процедури за управление на валутните резерви (НБПУВР) на БНБ от 2008 г., ред. от 2013 г.; НБПУБМВР на БНБ, в сила от 09.12.2019 г.; Вътрешни правила за дейности и правила за поведение при управление на БМВР на БНБ (ВПДППУБМВР на БНБ); Вътрешни правила за операции с brutния международен валутен резерв (ВПОБМВР); Инвестиционни ограничения и бенчмаркове за управление на БМВР на БНБ за 2019 г.; Методология за управление на риска на БМВР на БНБ; Правилник за функциите и отговорностите на структурните звена и за компетентностите на ръководните длъжностни лица в БНБ и др.

⁵⁵ Одитно доказателство № 15

⁵⁶ Одитно доказателство № 15 (т. 4, ред.2013 г., т.2.5.1. и т. 6, чл.4)

⁵⁷ Одитно доказателство № 18, II.

⁵⁸ т. 2.4 и т. 2.5

⁵⁹ Одитно доказателство № 15, т. 4

⁶⁰ Одитно доказателство № 15, т. 6

Извършени са одитни процедури по отношение на НБПУБМВР на БНБ, ред.2013 г., НБПУБМВР на БНБ, дек. 2019 г. и ВПДППУБМВР на БНБ, действали през одитирания период, с цел установяване на съответствието им с регламентираните нормативни и вътрешни актове в БНБ. Изследвани са утвърдените контролни процедури при управлението на БМВР, за да се оцени тяхната адекватност спрямо спецификата на областта на контрол.

Наръчниците с бизнес процедури за управление на БМВР на БНБ и Вътрешните правила за дейности и правила за поведение при управление на БМВР на БНБ, са утвърдени от подуправителя, ръководещ управление „Емисионно”, в съответствие с чл. 3, ал. 2 на ВПОБМВР на БНБ.

Със заповеди са утвърдени схема и списък за заместване, регламентиращи делегирането на права при отсъствие (заместване на директор, началник на отдел и др.), съгласно изискванията на НБПУБМВР на БНБ, ред. 2013 г., т. 2.4.3. и ВПДППУБМВР на БНБ, декември 2019 г., Глава III.⁶¹

В Наръчниците с бизнес процедури за управление на валутните резерви на БНБ, действащи през одитирания период, са предвидени процедури за:

- Текущ контрол на сключените сделки;
- Проверка на дилърските дневници и данните за сключените сделки;
- Контрол на кредитната експозиция към контрагентите от първа група;
- Контрол на лимитите по класове активи и рангове за ликвидност;
- Текущ мониторинг на инвестиционните лимити (лимитите в ИС Трема);
- Контрол на валутния риск по чл. 31, ал. 3 от Закона за БНБ;
- Контрол на лимита за релативна дюрация в ИС Трема (Контрол върху лимита за релативен пазарен риск);
- Контрол на плащанията във валута;
- Действия при нарушения на лимити;
- Действия при проблеми при сетълмента и други операционни рискове;
- Периодична проверка на промените в Client Editor на Информационната система за управление на валутните резерви;
- Контрол на дейността на външните мениджъри;
- Контрол на прехвърлянето на налични средства между портфейлите;
- Контрол на оставените поръчки за сделки;
- Контрол за спазване на сроковете за въвеждане и проверка на сделки.

Посочените контролни процедури ясно, точно и конкретно описват действията, които се извършват от съответните отговорни длъжностни лица. Регламентирана е честотата на изпълнение на процедурите, както и изготвянето на необходимите справки и документи, удостоверяващи извършването им. Разделени са отговорностите по контрола между отдел „Инвестиции”, отдел „Контрол на риска” и отдел „Анализ на риска”, което е предпоставка за адекватност на контролните процедури спрямо спецификата на областта на контрол.⁶²

Наръчниците с бизнес процедури за управление на БМВР на БНБ и Вътрешните правила за дейности и правила за поведение при управление на БМВР, са утвърдени в съответствие с приложимите вътрешни актове.

Въведените контролни процедури в НБПУБМВР на БНБ, ред.2013 г. и НБПУБМВР на БНБ, дек. 2019 г. са адекватни и осигуряват възможност за ефективен контрол по спазване на правилата, изискванията и ограниченията при управление на БМВР в БНБ.

⁶¹ Одитно доказателство № 15, (ред. 2013 г., т. 2.4.3. и т. 6, Глава III)

⁶² Одитно доказателство № 18, I.

3. Изпълнение на регламентирани контролни процедури

Извършена е проверка за последователно и непрекъснато прилагане на утвърдените и предварително оповестени в Наръчниците с бизнес процедури, действали през одитирания период, процедури за контрол върху лимитите по класове активи на ниво баланс, контрол на валутния риск съгласно изискванията на чл. 31, ал. 3 от ЗБНБ, контрол върху кредитната експозиция спрямо контрагентите на БНБ от първа група и контрол върху дейността на външните мениджъри, като са проверени данните към всяко последно число на тримесечие на 2019 г.

3.1. Контрол на кредитната експозиция към контрагентите на БНБ от Първа група

В началото на работния ден от съответния екран на Limit Monitor в ИС Трема се отчита кредитната експозиция на БНБ спрямо контрагентите към края на предходния ден. Съгласно документа „Инвестиционни ограничения и бенчмаркове за управление на БМВР на Българската народна банка“ (Инвестиционните ограничения), кредитната експозиция към отделна чуждестранна банка най-общо включва салда по текущи сметки, предоставени срочни депозити във валута и злато, частта покупка на валута по сделки за покупко-продажба на валута до настъпване на вальора и емитирани от същата институция търговски ценни книжа.

Генерира се дневна справка за състоянието на кредитната експозиция спрямо контрагентите на БНБ от Първа група, към края на предходния работен ден. Банките, към които БНБ поема кредитна експозиция, са обособени в Първа група (банки). Те на свой ред са разделени в 5 рискови групи, в зависимост от оценката за техния риск. За всяка рискова група има различен лимит за концентрация като процент от активите на управление „Емисионно“ и различен максимален срок до падежа.

Отдел „Контрол на риска“ текущо следи и контролира спазването на ограниченията за концентрация по емитенти, контрагенти и страни на ниво баланс на управление „Емисионно“. Състоянието на кредитната експозиция спрямо всеки от контрагентите на БНБ от Първа група се контролира посредством информацията от ИС Трема на база изискванията и лимитите, изчерпателно посочени в Инвестиционните ограничения.

Резултатите от извършения контрол на проверените дати 01.04.2019 г.,⁶³ 01.07.2019 г.,⁶⁴ 30.09.2019 г. и 31.12.2019 г. са отразени в дневната справка за съответния ден.⁶⁵

За дати 01.04.2019 г. и 01.07.2019 г. не са установени превишения на кредитната експозиция спрямо определените индивидуални лимити за контрагентите от първа група.

За дати 30.09.2019 г. и 31.12.2019 г. са регистрирани технически отклонения, дължащи се на следните две основни причини:

- Преговаряне на падежиращ депозит за нов срок и регистрирането му в ИС Трема. При тази операция се наблюдава техническо дублиране на експозицията при контрагента в ИС Трема.

- Техническо превишение на лимита поради понижаване пазарната стойност на активите спрямо деня на сключване на сделката с контрагента, което рефлектира в по-нисък лимит. При понижаване на пазарната стойност на активите автоматично намалява абсолютната стойност на лимита, тъй като лимитите са релативни и са процент от пазарната стойност на активите.

⁶³ Първи работен ден след неработен ден (31.03.2019 г.)

⁶⁴ Първи работен ден след неработен ден (30.06.2019 г.)

⁶⁵ Одитно доказателство № 16

В резултат на осъществения контрол от отдел „Контрол на риска“ е установено, че няма сключени сделки с неоторизирани контрагенти или други нарушения от операционен характер.

В отдел „Контрол на риска“ се поддържа архив, съдържащ ежедневна, хронологично архивирана информация за всички основни лимити и установените отклонения от лимити или нарушения (ако има такива).⁶⁶

Процедурата за контрол върху кредитната експозиция спрямо контрагентите на БНБ от Първа група е изпълнявана съобразно регламентирания в организацията ред и в съответствие с изискванията на Наръчниците с бизнес процедури за управление на БМВР на БНБ. Извършваните контролни дейности са ефективни, действали са непрекъснато и са прилагани последователно през одитирания период.

3.2. Контрол на лимитите по класове активи и рангове за ликвидност

В началото на работния ден се отчита кредитната експозиция на БНБ в ИС Трема по класове активи и рангове за ликвидност, която е по същество към края на предходния работен ден.

Чрез проверки в Limit Monitor (най-малко веднъж в рамките и веднъж към края на работния ден) и посредством генерираните от Limit Notification Normal съобщения се извършва текуща проверка в ИС Трема за състоянието на експозицията на БНБ по класове активи и рангове за ликвидност.

В рамките на работния ден кредитната експозиция на БНБ спрямо всеки отделен клас активи (както за портфейл, така и на ниво баланс), или всеки отделен ранг за ликвидност може да превишава съответните лимити със сумата, която ще падежира или има продажба с вальор същия ден, което е текущо контролирано в ИС Трема от отдел „Контрол на риска“. Проверка за размера на тези средства се извършва посредством Treasury Monitor чрез разделение на съответните експозиции по признак парични потоци.

В резултат на осъщественият контрол от отдел „Контрол на риска“, текущо на проверените дати са констатирани отклонения от установения лимит съответно със сумата на средствата в съответстващия клас активи или ранг за ликвидност, които падежират или се продават с вальор текущия работен ден. След проучване на причините за това е установено, че отклоненията са технически и не се дължат на нарушения.

За проверените дати не са констатирани случаи на нарушения и не е разпечатван екран от Limit Monitor от ИС.

В отдел „Контрол на риска“ се поддържа архив, съдържащ ежедневна, хронологично архивирана информация за всички лимити (по класове активи и рангове за ликвидност), отклоненията от тях и нарушенията (ако има такива).⁶⁷

Установено е съответствие при изпълнението на процедурата за осъществяване на контрол на лимитите по класове активи и рангове за ликвидност с изискванията на действащите Наръчници с бизнес процедури за управление на БМВР на БНБ.

Контролните дейности, изпълнявани съобразно регламентирания ред, са прилагани последователно през целия одитиран период и ефективно контролират състоянието на експозицията на БНБ по класове активи и рангове за ликвидност.

⁶⁶ Одитно доказателство № 18, II, т. 1.

⁶⁷ Одитно доказателство № 18, II, т. 2.

3.3. Контрол на валутния риск по чл. 31, ал. 3 от Закона за БНБ

В началото на работния ден от счетоводните данни от баланса на управление „Емисионно“ по валути се копират автоматично данните за предходния работен ден в специално разработен модул в Excel за изчисляване на валутния риск. Извършва се автоматична обработка на счетоводната информация и се генерират данни, необходими за последващ анализ.

Резултатите от обработката на данните на 01.04.2019 г., 01.07.2019 г., 30.09.2019 г. и 31.12.2019 г. са отразени в предварителна справка за състоянието на валутните експозиции по активи и пасиви за валути в щатски долари, японски йени, швейцарски франкове и британски лири (съгласно чл. 31, ал. 3 от ЗБНБ), без извършване на промени, т.е. с оригинални балансови данни в активите и пасивите по посочените валути.

За изготвяне на окончателната справка се извършват следните ръчни корекции на балансовите данни:

- Увеличение на пасивите в съответна валута с предстоящи валутни плащания на БНБ и на клиенти на БНБ с ненастъпил вальор (на база информация от ИС Трема). Така се допълва информацията от счетоводния баланс на управление „Емисионно“, където плащанията се отразяват на вальора.

- Отразяване по активите в съответна валута на регулативни валутни сделки, направени от отдел „Инвестиции“, с ненастъпил вальор (на база информация от ИС), но сключени като такива към момента на изготвяне на справката. Това са вече заети позиции по активите съобразно предстоящи плащания по пасивите, за които отдел „Инвестиции“ са получили предварителна информация от дирекция „Главно счетоводство“.

След направените корекции информацията от окончателната справка се проверява за отклонение от лимита по чл. 31, ал. 3 от ЗБНБ и се предоставя в електронен вид на отдел „Инвестиции“, като при установено превишение на лимита по чл. 31, ал. 3 от ЗБНБ се предприемат коригиращи операции и съответно се нанасят във файла.

Резултатите от осъществения контрол на 01.04.2019 г., 01.07.2019 г., 30.09.2019 г. и 31.12.2019 г. са представени в окончателна справка за състоянието на валутните експозиции по активи и пасиви за валути в щатски долари, японски йени, швейцарски франкове и британски лири. Направена е проверка/съпоставка на абсолютната сума на отклоненията в наблюдаваните валути с лимита за валутен риск.

За дати 01.07.2019 г., 30.09.2019 г. и 31.12.2019 г. са извършени регулативни валутни сделки от отдел „Инвестиции“, отразени от отдел „Контрол на риска“ в окончателната дневна справка за валутния риск.

Окончателният дневен отчет за валутния риск е генериран след съответното отразяване на информацията от регулативните валутни сделки.

Изготвените дневни справки се архивират хронологично и се съхраняват в отдел „Контрол на риска“.⁶⁸

Процедурата за осъществяване на контрол на валутния риск съгласно изискванията на чл. 31, ал. 3 от ЗБНБ е изпълнявана съобразно регламентирания в организацията ред.

Введените контролни дейности са прилагани последователно през одитирания период, което предполага законосъобразното и ефективно управление на валутния риск в БНБ.

---

⁶⁸ Одитно доказателство № 18, II, т. 3

3.4. Контрол на дейността на външните мениджъри

Служителите на отдел „Анализ на риска“ осъществяват контактите с външните мениджъри и обезпечават своевременното получаване на коректни и пълни отчети за управлението на портфейлите.

През одитирания период, на база сключени споразумения за инвестиционно управление, са обособени два портфейла, управлявани съответно от Банката за международни разплащания, Базел (Bank For International Settlements) и Световната банка (International Bank For Reconstruction And Development).

Текущият преглед и контролът на дейността по управлението на портфейлите на БНБ, предоставени при външни мениджъри, се извършва на седмична база, след получаване на регулярни отчети за сключените сделки през съответния период.

За проверените дати са представени седмични и месечни отчети на Световната банка и на Банката за международни разплащания и не са установени в резултат на осъществения контрол липса на данни, несъответствия или грешки.

Веднъж месечно, след получаване на месечни отчети от външните мениджъри, се извършва и контрол на заредените в ИС Трема на седмична база данни. Извършва се преглед и проверка на информацията в отчетите. Проверява се съответствието на експозицията по видове риск с инвестиционните лимити, установени в инвестиционните ограничения като част от цялостните инвестиционни споразумения с външните мениджъри.

В резултат на осъществения контрол, за проверените дати не са констатирани несъответствия с установените лимити или други нарушения на инвестиционните споразумения.

Отчетите и информацията от външните мениджъри се архивират и съхраняват в електронен формат, разделени съответно за всеки от външните мениджъри в отделни директории по години и типове отчети.⁶⁹

Установено е съответствие при изпълнението на процедурата по текущия преглед и контрола на дейността по управлението на портфейлите на БНБ, предоставени при външни мениджъри, с изискванията на Наръчниците за бизнес процедури за управление на брунтните международни валутни резерви, действали през одитирания период. Утвърдените контролни дейности са прилагани последователно през одитирания период, което осигурява ефективност на управлението на портфейлите на БНБ, предоставени при външни мениджъри, спрямо постигането на основните инвестиционни цели и спазване на ограниченията, регламентирани от сключените инвестиционни споразумения.

4. Спазване на утвърдените лимити за златните резерви на БНБ

Във връзка с установяване степента на съответствие на оперативното управление на БМВР и осъществявания от отговорните лица и структурни звена контрол на риска, са проследени контролните дейности, свързани със спазването на одобрените лимити за валутен риск на наличните златни резерви.

4.1. Българската народна банка, като централна банка, поддържа определени количества злато като част от международните валутни резерви на страната. Монетарното злато, като част от тези резерви, може да бъде незабавно използвано от БНБ без допълнителни ограничения. Това го определя като монетарен актив. Пазарната стойност на притежаваното монетарно злато е част от активите на БНБ, включени в БМВР, съгласно чл. 28, ал. 3 от ЗБНБ.

⁶⁹ Одитно доказателство № 18, II, т. 4

Златото в стандартни форми (монетарно злато) включва злато, предоставено за депозитарно съхранение и на депозит.⁷⁰

4.1.1. Цената на една тройунция злато се променя през одитирания период, като към края на първото тримесечие е 2 256,66 лв., а в края на годината е 2 656,13 лв.⁷¹

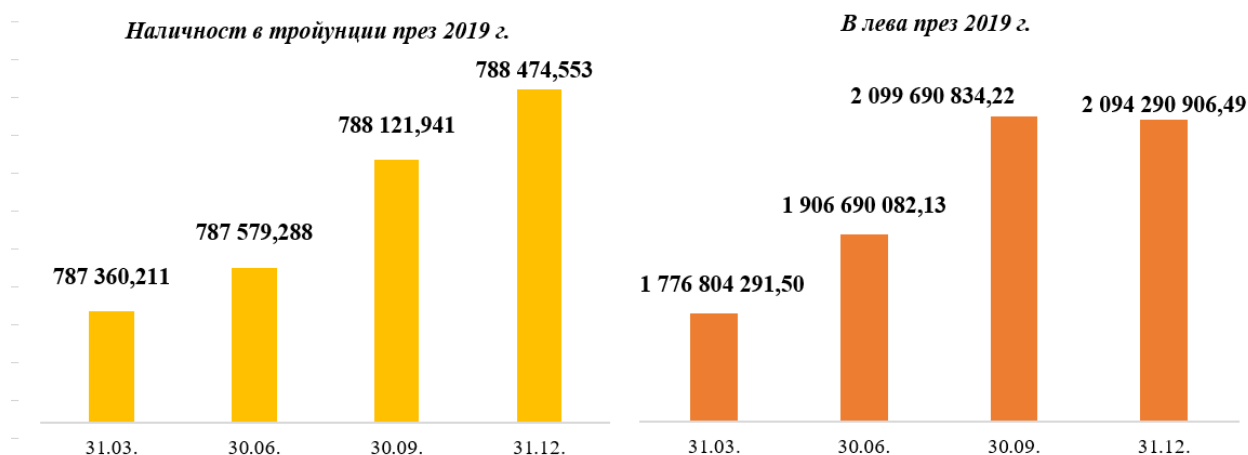
4.1.2. През 2019 г. наличностите на монетарно злато в трезора на БНБ е 513 042,903 тройунции към края на всяко тримесечие на годината.⁷² Предвид изменението на цената на една тройунция през годината, стойността на наличното в трезора монетарно злато в отделните периоди е различна и е представена в следната таблица:

Таблица 3 (лв.)

Монетарно злато (трезор)	
Дата	Наличност в лв.
към 31.03.2019 г.	1 157 763 397,48
към 30.06.2019 г.	1 242 051 216,02
към 30.09.2019 г.	1 366 833 510,89
към 31.12.2019 г.	1 362 708 645,95

Източник: БНБ

4.1.3. През 2019 г. наличността на монетарно злато при чуждестранни кореспонденти и контрагенти⁷³ е представена в графика по тримесечия, както следва:

Източник: БНБ

4.1.4. Съгласно утвърдените от подуправител на БНБ „Инвестиционни ограничения и бенчмаркове за управление на БМВР на БНБ“ за всяко тримесечие на 2019 г., минималната стойност на резервите в монетарно злато е 1 170 000 тройунции, а максималната – 1 400 000 тройунции.⁷⁴ Тези стойности са в съответствие с определените с Решение № 23 от 08.03.2016 г. на УС на БНБ лимити за размера на златните резерви.⁷⁵ Лимитите не са изменяни през одитирания период.

⁷⁰ Одитно доказателство № 2, т. 2, стр. 146, 10 г и Приложение №12

⁷¹ Одитно доказателство № 13

⁷² Одитно доказателство № 13

⁷³ Одитни доказателства № 9, спр. 5 и № 14

⁷⁴ Одитно доказателство № 15, т.5

⁷⁵ Одитно доказателство № 19, т. 5

Данните, посочени от одитираната организация са отразени по съответните счетоводни сметки⁷⁶ и са спазени определените лимити за размера на златните резерви на БНБ.⁷⁷

Данните, посочени от одитираната организация са отразени по съответните счетоводни сметки при спазване на минималната и максималната стойност на резервите в монетарно злато. В областта на изследване е установено съответствие на отчетените наличности на златни резерви с утвърдените с решение на Управителния съвет на БНБ лимити.

5. Контрол върху преоценката на пазарната стойност на ценни книжа

В утвърдените и действащи през одитирания период Наръчници с бизнес процедури за управление на валутните резерви⁷⁸ са дефинирани отговорностите на длъжностните лица при изпълнение на процесите.⁷⁹

5.1. В процеса на извършване на преценка на пазарната стойност на ценните книжа се използва Bloomberg.⁸⁰ Данните за пазарните цени се зареждат от Bloomberg в информационната система на БНБ за управление на международните валутни резерви (ИС Трема) чрез процеси, които се стартират автоматично в определен час. След всяко зареждане на данни се генерира автоматично съобщение за наличието на изтеглените пазарни котировки и се проверява за липсващи такива (FREEZE сценарий). След евентуално извършване на корекция на дадени пазарни котировки, се стартира обработката на бенчмарковете. Най-напред ръчно се въвеждат бенчмарковите депозитни инструменти, след което се стартират процеси за автоматично извършване на ребалансиране на бенчмарковете и на пазарна преценка. Обработката се изпълнява от служители от отдел „Анализ на риска“.

В 17:00 ч. започва процедура по зареждане на цени за счетоводния модул на системата (СВАМ) в СВАМ сценарий.⁸¹ В рамките на този сценарий се зареждат цени за преценка на финансовите активи и генериране на операции за счетоводното им отчитане, като цените в СВАМ са равни на цените от FREEZE от последен предходен работен ден, а цените на новозакупените инструменти се теглят от Bloomberg също за последен предходен работен ден. В случай, че новозакупената ценна книга е новоемитирана и все още няма цена за предходен работен ден в Bloomberg, то в СВАМ сценария се зарежда средната цена (в случай че сделките за покупки са повече от една) на покупката. Този процес на зареждане на цени в СВАМ сценарий е ръчен.

5.2. Контролът се изпълнява на два етапа:

5.2.1. На първия етап служител от отдел „Анализ на риска“ към дирекция „Анализ и контрол на риска“ проверява цените при излъчването им и се подписва в „Дневник за изпратени/получени цени (СВАМ) на ценни книжа“, изготвен на хартиен носител по образец, утвърден с действащия Наръчник.

5.2.2. На втория етап служител от отдел „Финансово счетоводство и операции с финансови инструменти“ към дирекция „Главно счетоводство“ проверява наличието на цени

⁷⁶ Одитно доказателство № 20

⁷⁷ Одитно доказателство № 9, стр. 5

⁷⁸ Утвърден през 2008 г., изм. през 2013 г., утв. нов Наръчник, в сила от 09.12.2019 г.

⁷⁹ Наръчник с бизнес процедури 2013 г., стр. 225 и Наръчник 2019 г., стр. 308.

⁸⁰ Компания, предоставяща финансови софтуерни инструменти, напр. платформа за анализ и търговия с акции чрез централна компютърна система

⁸¹ Central bank accounting modull

за ценните книжа за съответния ден в СВAM сценария и се подписва в съответната графа на дневника, копира валутните курсове в СВAM сценария и ги излъчва. Следва обработка по приключване на деня и пазарна преоценка на портфейлите с ценни книжа на банката и създаване на операции за отчитането им в главната книга на банката.

5.3. За дните на публикуване на седмичен и месечен баланс на управление „Емисионно“ се извършва допълнителен контрол на излъчените цени в СВAM сценария.

5.3.1. При установена разлика в цените на ценните книжа, дневникът не се подписва и се връща на служителя от отдел „Анализ на риска“, който установява причината за несъответствието, отстранява я и излъчва отново коректните цени на ценните книжа за съответния ден в СВAM сценария.

5.3.2. В случай на несъответствие в цените в резултат на последваща корекция в Bloomberg на следващ работен ден, за верни се приемат заредените цени в Информационна система за управление на брунтните международни валутни резерви (ИС Трема) и в този случай не се предприемат допълнителни действия.

5.4. За целите на изготвяне на полугодишния и годишния финансови отчети на БНБ в СВAM сценарий се излъчват цените, валидни за последния работен ден от отчетния период (последен работен ден на месеците юни и декември). За тези дати допълнителният контрол се отнася за всички ценни книжа.⁸²

5.5. По време на одита са извършени тестове върху седем броя⁸³ ценни книжа за степента на съответствието между цените на преоценката и пазарните цени на съответната емисия към края на първото полугодие и прилаганите контроли. Проверена е пазарната информация от Bloomberg по ISIN Code⁸⁴ към 30.06.2019 г. (последният работен ден на шестмесечието е 28.06.2019 г.) и следващия работен ден (01.07.2019 г.). В проверените дневници за изпратени/получени цени (СВAM) на ценни книжа за съответните дати, са отразени имената и подписите на служителите, които са изпратили данните (от отдел „Анализ на риска“) и служителите, които са ги приели (от отдел „Финансово счетоводство и операции с финансови инструменти“). Ежеседмично е осъществявана допълнителна контрола, която се удостоверява с име и подпис на служителя от съответния отдел, който изпраща/получава цените на ценните книжа.⁸⁵

Извършена е проверка на данните в дирекция „Главно счетоводство“ за установяване степента на съответствие на цените, по които е извършена преоценката на ценните книжа, отразени в ИС Трема (TREMA Instrument ID) и пазарните котировки от предходния ден на съответната емисия ISIN по Bloomberg. Цените, по които е извършвана преоценката на ценните книжа, отразени в ИС Трема, съответстват на пазарните котировки на съответната емисия ISIN по Bloomberg. За проверените ценни книжа не е установено несъответствие в цените в резултат на последваща корекция в Bloomberg на следващ работен ден и не е възниквала необходимост от предприемане на допълнителни действия.⁸⁶

В изпълнение на вътрешните разпоредби се извършват: ежедневна проверка на цените в СВAM сценария, проверка за последния работен ден от седмицата и месеца, както и шестмесечна и годишна проверки. Спазвани са утвърдените процедури, свързани с преоценка

---

⁸² Одитно доказателство № 22

⁸³ 14,5 на сто от общата номинална стойност на държаните и отчетени по Регистъра на ЦК към 31.12.2019 г.

⁸⁴ International Securities Identification Number (Международен идентификационен код на ценни книжа)

⁸⁵ Одитно доказателство № 21, т. 3

⁸⁶ Одитни доказателства № 9, спр.б и № 22, т. 8

на ценните книжа и е осъществяван регулярен контрол върху тях от определените структурни звена.⁸⁷

Цените, по които е извършвана преоценката на ценните книжа, отразени в ИС Трема, съответстват на пазарните котировки на съответната емисия ISIN по Bloomberg. През одитирания период са спазвани утвърдените процедури, свързани с преоценка на ценните книжа и е осъществяван ефективен контрол върху тях от определените структурни звена.

6. Изготвяне и приемане на годишния отчет за 2019 г.

Съгласно разпоредбите на ЗБНБ, банката следва да представя на Народното събрание два пъти годишно отчет, в който прави преглед и оценка на дейността си през предходния период. Този отчет се публикува.⁸⁸ Българската народна банка представя на Народното събрание годишния отчет за своята дейност, консолидирания си финансов отчет заедно с одиторския доклад по чл. 49, ал. 3 и отчета за изпълнението на бюджета си в срок не по-късно от 30 април на следващата година.⁸⁹

Годишният отчет на БНБ за 2019 г. е приет на първо четене⁹⁰ от Управителния съвет на 09.04.2020 г. и окончателно⁹¹ приет на 27.04.2020 г., на основание чл. 16, т. 13 от ЗБНБ

От Управителния съвет е взето решение за изпращане на отчета в Народното събрание в срок до 30.04.2020 г. Годишният отчет за 2019 г. е изпратен на председателя на 44-то НС на 30.04.2019 г.⁹² и е публикуван на официалната страница на БНБ.⁹³

Годишният отчет на БНБ за 2019 г. е изготвен, приет и публикуван в съответствие с приложимата правна рамка при спазване на изискванията и сроковете посочени в чл. 50 и чл. 51 от ЗБНБ. В областта на изследване е установено съответствие на взетите решения от Управителния съвет и предприетите действия с приложимата правна рамка.

7. Осъществяване на контрол от звеното за вътрешен одит към БНБ

Съгласно утвърден от УС на БНБ годишен план за дейността на дирекция „Вътрешен одит“, са извършени одитни ангажименти за проверка и оценка на структурни звена с цел предоставяне увереност на ръководството относно адекватността и ефективността на системите за управление и контрол за постигане на целите и задачите на банката и подобряване качеството на работа. По време на изпълнението на одитните ангажименти са отправяни препоръки към одитираните структурни единици, насочени към усъвършенстване на вътрешно-контролните системи и намаляване влиянието на остатъчния риск.

В резултат на проследяване на степента на изпълнението на дадените препоръки от проведени одитни ангажименти, имащи отношение към одитираната дейност, е установено⁹⁴ следното:

---

⁸⁷ **Одитно доказателство № 22**

⁸⁸ чл. 50 от ЗБНБ

⁸⁹ чл. 51 от ЗБНБ

⁹⁰ Решение № 137 от 09.04.2020 г.

⁹¹ Решение № 153 от 27.04.2020 г.

⁹² **Одитно доказателство № 23**

⁹³ <https://www.bnb.bg/ResearchAndPublications/PubPeriodical/PubPAnnualReport/index.htm>

⁹⁴ **Одитно доказателство № 24**

7.1. По отношение на препоръката за подобрене от одитен ангажимент „Одит на консолидирания финансов отчет на БНБ към 30.06.2019 г.“ – „Да продължи прегледа и актуализацията на вътрешните правила, както и актуализация на длъжностните характеристики, съобразно утвърдената функционална характеристика на дирекцията“:

7.1.1. Актуализацията на правилата и процедурите е непрекъснат процес, произтичащ от нови изисквания, поставени пред дейността на дирекция „Главно счетоводство“ и при изготвяне на консолидирания финансов отчет на централната банка. Актуализацията на правилата се изисква въз основа на промени в Закона за БНБ, промените в Международните стандарти за финансовото отчитане и във връзка с отразяване на промените, произтичащи от дейностите по участие на Р. България в Единния валутен механизъм (ERM II). Вътрешните правила за работа следва да бъдат в съответствие с длъжностните характеристики на служителите и функционалната характеристика на дирекция „Главно счетоводство“.

7.1.2. Дадената препоръка няма фиксиран срок на изпълнение, тъй като има характер на препоръка за подобрене на дейността и поддържането на всички правила и процедури, длъжностни характеристики на служителите и функционална характеристика на дирекцията в актуално състояние, с цел плавното протичане и качествено изпълнение на бизнес процесите в дирекция „Главно счетоводство“.

Към настоящия момент препоръката е в процес на изпълнение.

7.2. В резултат на одитен ангажимент „Одит на дейността по управление на международните валутни резерви и другите операции и дейности, извършвани от дирекция „Ковчезничество“ към управление „Емисионно“ е дадена препоръка „Да се ускори процесът по приемане на новата версия на Наръчника с бизнес процедури, предвид настъпилите промени в бизнес процесите във времето от издаването на текущата версия и отчитайки междувременно извършените промени и актуализации в него, с цел представяне на осъвременен вариант на процесите и изпълняваните процедури, използваните информационни системи, ролите и отговорностите на служителите на дирекция „Ковчезничество“ и нейното взаимодействие с други дирекции в банката“.

В изпълнение на препоръката и съобразно „Вътрешни правила относно приемането, съхранението и оповестяването на вътрешни актове в БНБ“, от подуправителя, ръководещ управление „Емисионно“ е утвърдена нова версия на Наръчника с деловоден номер № БНБ-132811 от 05.12.2019 г, в сила от 09.12.2019 г. В документа са отразени промените в бизнес процесите, актуализирани са процесите и изпълняваните процедури, ролите и отговорностите на служителите в дирекция „Ковчезничество“, както и взаимодействието с други дирекции.

Към настоящия момент препоръката е изпълнена.

7.3. По отношение на дадените препоръки от одитен ангажимент „Система за управление на валутните резерви Трема“ – „Да се направи пазарно проучване на възможностите и избор за подновяване или ъпгрейд на съществуващата система за управление на валутните резерви и да се регистрират и документират всички инциденти и проблеми с причините и предприетите мерки в специализираната информационна система за управление на инциденти (Service Desk)“ и „Да се актуализира схемата за заместване, да се актуализира заповедта, касаеща екипа за поддръжка на системата и да се спазва процедурата при даването и отнемането на права за достъп до системата“, са предприети следните действия:

7.3.1. Процесът по имплементация на новата версия на ИС Трема тече в момента, като след приключването му се очаква управлението на валутните резерви да премине към новата версия най-късно до края на 2021 г.

7.3.2. Актуализирана е Заповед № БНБ-103969 от 11.01.2018 г. със Заповед № БНБ-127402 от 20.11.2019 г., с която са заменени напусналите служители.

7.3.3. Издадена е Заповед № БНБ-133490 от 06.12.2019 г.⁹⁵ от подуправител на управление „Емисионно“ за утвърждаване на списъци за заместване в изпълнение на препоръката по отношение на схемата на заместване на дирекции „Ковчезничество“ и „Анализ и контрол на риска“.

7.3.4. Предоставянето, промяната или отнемането на права за достъп до ИС Трема от месец юли 2019 г. се извършва съгласно „Процедура за управление на правата за достъп до информационни системи“. Инцидентите и проблемите, свързани със системата за управление на валутните резерви, се регистрират в специализираната информационна система за управление на инциденти и проблеми – Service Desk.⁹⁶

Към настоящия момент първата препоръка е в процес на изпълнение (определеният срок не е изтекъл), а втората е изпълнена.

През одитирания период (и след него) от дирекция „Вътрешен одит“ към БНБ е провеждано проследяване на степента на изпълнение на дадените препоръки. Предприемани са своевременни действия и към настоящия момент препоръките, дадени в разгледаните одитни ангажименти, са изпълнени или са в процес на изпълнение, за тези с неизтекъл срок. Осигурени са условия за минимизиране на рисковете, които биха повлияли негативно върху постигане на целите при осъществяването на дейността на БНБ в изследваната област. Създадена е адекватна контролна среда по отношение на одитираните процеси и дейности.

8. Прогнозиран размер на вноската, дължима към държавния бюджет

На основание чл. 72 от Закона за публичните финанси се изготвят средносрочни бюджетни прогнози за тригодишен период, при съблюдаване на сроковете и изискванията на етапите на бюджетната процедура. Прогнозите включват средносрочните икономически перспективи и основни допускания, правителствените фискални цели и политики за прогнозния период, както и тавани на разходите по отделни първостепенни разпоредители с бюджет и/или на бюджетните взаимоотношения за следващите три години.

8.1. От страна на Министерството на финансите (МФ), във връзка с разчетите за средносрочната бюджетна прогноза за периода 2019-2021 г, е отправено запитване до БНБ с вх. № БНБ-81232 от 25.07.2018 г.⁹⁷

Запитването е за размера на средствата, които ще постъпят като приходи в централния бюджет от превишението на приходите над разходите на БНБ за периода 2019 г. – 2021 г. От страна на БНБ на министъра на финансите са предоставени⁹⁸ оценки, базирани на прогнозите на БНБ към м. юни 2018 г. за макрорамката на страната през периода 2018 г. – 2020 г., както и на основни предположения и допускания по отношение на структурата и размера на баланса на БНБ и очакваната доходност, заложен в базовия сценарий на банката за този период.

След изтъкване на основните моменти от неблагоприятната външна среда, от страна на БНБ е дадено становище, че е вероятно да не се реализира финансов резултат, подлежащ на разпределение, или в случай на реализиране на такъв, той не би имал съществено влияние върху прогнозата на МФ за приходите в държавния бюджет. На базата на посочените в

⁹⁵ Одитно доказателство № 17

⁹⁶ Одитно доказателство № 24

⁹⁷ Одитно доказателство № 26

⁹⁸ Изх. № БНБ-93946 от 03.09.2018 г.

писмото основни параметри, прогнозата за годишната вноска на БНБ в държавния бюджет за 2019 г. е в размер на 0 млн. лв.⁹⁹

Аналогичен е и прогнозираният размер за следващите 2 години от тригодишния период – 2020 г. и 2021 г.

8.2. В началото на одитирания период от страна на МФ е отправено¹⁰⁰ запитване относно разчетите за средносрочната бюджетна прогноза за периода 2020 г. – 2022 г. От страна на БНБ са предоставени¹⁰¹ актуализираните оценки, базирани на прогнозите на БНБ към м. декември 2018 г. за макрорамката на страната за периода, обхващащ одитирания период (2019 – 2021 г.). На база изтъкнатите в писмото основни параметри прогнозите за следващия тригодишен период, след одитирания, за годишната вноска на БНБ в държавния бюджет са в размер на 0 млн. лв.¹⁰²

8.3. Прогнозите, направени към м. юни 2019 г., от страна на БНБ по повод запитване на МФ по отношение на вноската в полза на държавния бюджет за периода 2020-2022 г. са аналогични на предходните. За 2020 г., 2021 г. и 2022 г. очакванията са, че не е налице вероятност за реализиране на финансов резултат, подлежащ на разпределение, а в случай, че се реализира такъв в някой от подпериодите, той вероятно ще бъде заделен като провизии в капитала на банката, а прогнозираният размер на годишната вноска е 0 млн. лв. за всяка от трите години.¹⁰³

Изготвени са и са предоставени на министъра на финансите прогнози за очаквания размер на дължимата вноска в полза на държавния бюджет, направени при основни предположения и допускания, включващи одитирания период. Прогнозирана е малка вероятност от формиране на финансов резултат, подлежащ на разпределение, както през одитирания период, така и в трите години след него. Оценките, базирани на прогнозите на БНБ за макрорамката на страната са изготвени и отразяват условията на неблагоприятна външна среда.

Част четвърта ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основание резултатите от извършения Одит на формирането на годишното превишение на приходите над разходите на Българската народна банка за 2019 г., дължимо към държавния бюджет, представени в одитния доклад и събраните одитни доказателства, са налице основания за изразяване на следното заключение по отношение на областта на изследване, включена в обхвата на одитната задача:

В област на изследване „Механизъм на формиране на годишното превишение на приходите над разходите на БНБ за 2019 г., дължимо към държавния бюджет“ е установено съответствие във всички съществени аспекти. Дейността през одитирания период е изпълнявана в съответствие с изискванията на нормативните и вътрешни актове. Състоянието на системите за вътрешен контрол през одитирания период е добро,

---

⁹⁹ **Одитно доказателство № 26**

¹⁰⁰ Изх. № на МФ 17-01-47 от 07.02.2019 г.

¹⁰¹ **Одитно доказателство № 26**

¹⁰² Изх. № БНБ-25696 от 28.02.2019 г.

¹⁰³ **Одитно доказателство № 25**

въведените контролни дейности са изпълнявани съобразно регламентирания ред и са осигурили спазване на приложимата правна рамка.

Част пета

ОТГОВОРИ НА ОДИТИРАНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

Фактите и обстоятелствата, установени при одита, са съгласувани с представители на БНБ. От одитираната организация е изразено пълно съгласие по констатациите от настоящия одитен доклад.¹⁰⁴

В подкрепа на констатациите от одитния доклад са събрани 26 броя одитни доказателства, които заедно с работните документи, отразяващи отделните етапи на одитния процес, се намират в Сметната палата.

Настоящият одитен доклад е приет на основание, чл. 48, ал. 1 от Закона за Сметната палата с Решение № 065 от 13.04.2021 г. на Сметната палата.

---

¹⁰⁴ Писмо, рег. № БНБ-25212 от 02.03.2021 г.

**ОПИС НА ОДИТНИТЕ ДОКАЗАТЕЛСТВА
КЪМ ОДИТЕН ДОКЛАД № 0600201020**

№	Одитни доказателства	Брой страници
1	Справка за ръководните длъжностни лица в БНБ за периода 01.01-31.12.2019 г., изх. №БНБ-87888 от 05.10.2020 г.	1
2	Писмо №БНБ-87887 от 05.10.2020 г., Единен индивидуален сметкоплан, Консолидиран отчет, годишен финансов отчет за 2019 г., Годишна аналитична оборотна ведомост за 2019 г., Вътрешни правила за изготвяне, изпълнение и отчитане на бюджета на БНБ, Информация за наличните ценни книжа към 31.12.2019 г.	1+1 бр. CD
3	Доклад на независимия одитор до Управителния съвет на Българската народна банка за 2019 г.	10
4	Вътрешни правила за финансови отчети и счетоводна политика на Българската народна банка	29
5	Констативен протокол от 20.11.2020 г. за контрол и верификация на счетоводни записи и транзакции; формиране и разпределение на годишното превишение	3
6	Отчет за доходите на БНБ 2019 г.	1
7	Констативен протокол от 15.02.2021 г. за механизма на формиране на годишното превишение на приходите над разходите за 2019 г.	3
8	Справка за превишението на приходите над разходите на БНБ за 2019 г.	2
9	Писмо №БНБ-13116 от 28.01.2021 г. с 6 бр. справки за: 1. приложения механизъм за формиране на превишението; 2. за приходите и разходите; 3. злато, инструменти в злато и др. благородни метали; 4. нереализирани печалби/загуби от преоценки; 5. спазване утвърдени лимити на златните резерви; 6. преоценка на ценни книги с приложения	22
10	Баланс на БНБ за 2019 г.; оборотна ведомост 2019 г.; баланс на сметка 1110	40
11	Констативен протокол от 15.02.2021 г. за разпределението на отчетения финансов резултат на БНБ за 2019 г.	3
12	Извлечение от ОБИС SAP, чл. 8, ал. 2 от ЗБНБ	1
13	Писмо №БНБ-13483 от 29.01.2021 г., наличност на монетарно злато в трезора на БНБ за 2019 г. по тримесечия	2
14	Справка наличност на монетарно злато при чуждестранни кореспонденти и контрагенти през 2019 г. по тримесечия	1
15	Писмо №БНБ-88864 от 07.10.2020 г. – Отчет за управлението на БМВР през 2019 г.; Вътрешни правила за операциите с БМВР; Методология за управление на риска на БМВР на БНБ; Наръчник с бизнес процедури за управление на БМВР (стар и нов вариант); Инвестиционни ограничения и бенчмаркове за	1+1 бр. CD

	управление на БМВР за 2019 г.; Вътрешни правила за дейности и правила на поведение при управление на БМВР на БНБ; Методология за определяне на лихвените проценти по сметки в БНБ (стар и нов вариант); Информация за наличните ценни книжа към 31.12.2019 г.	
16	Писмо №БНБ-10567 от 25.01.2021 г. – дневни справки за състоянието на експозицията; предварителна и окончателна справка съгл. чл. 31, ал. 3 от ЗБНБ; седмични отчети; месечни отчети и др.	1+1 бр. CD
17	Заповед №БНБ-133490 от 06.12.2019 г. на подуправител на БНБ относно списъци за заместване на директори	5
18	Констативен протокол от 14.01.2021 г. за оперативното управление на БМВР и изпълнение на контролни процедури	5
19	Решение №23 от 08.03.2016 г. относно определянето на лимити за монетарно злато	2
20	Извлечения на сметки 4941, 4962, 5151, 5154, 5155 по тримесечия	10
21	Писмо №БНБ-07546 от 20.01.2021 г. - пазарна информация от Bloomberg; съответстваща пазарна информация от ИС Трема; дневници за изпратени/получени цени	12
22	Констативен протокол от 19.01.2021 г. за съответствие между цените на преценка и пазарните цени на ценни книги	3
23	Решения на УС за приемане на годишния отчет на БНБ за 2019 г.	4
24	Констативен протокол от 26.01.2021 г. за степента на изпълнение на дадени препоръки от звеното за вътрешен одит	2
25	Констативен протокол от 15.02.2021 г. за прогнозите относно размера на средствата, които постъпват в приход в централния бюджет	2
26	Писма до МФ относно разчети за средносрочната бюджетна прогноза	10